

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תבא

(חלק ב' שיחה א')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת כי תבוא, י"טז אלול, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תבא

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין וואָס רש"י טייטשט (אין צווייטן דיבור) אַז „כאשר דבר" מיינט „והייתם לי קדושים" פון פ' קדושים:

נאָך „והייתם לי סגולה" וואָס רש"י בריינגט (פון פ' יתרו), איז ער ממשיך דאָרט⁸: „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" – איז פאַרוואָס לערנט רש"י אַז דער „כאשר דבר" (אין צווייטן פסוק) מיינט אַן אַנדער דיבור פון דעם אוי-בערשטן „והייתם לי קדושים", ניט דעם וואָס שטייט צוזאַמען מיט „והייתם לי סגולה" – וואָס אזוי לערנען טאַקע כמה מפרשי התורה?⁹

נאָך מער: לויט די מפרשים איז גלאַט דער המשך דאָ אין פסוק¹⁰: אויף די ווערטער „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" וואָס שטייט אין פ' יתרו, טייטשט רש"י „שרים" – עפ"ז קומט במילא אויס, אַז די אַלע פרטים דאָ אין די פסוקים

א. אויף דעם פסוקי „וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך" שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „כאשר דבר לך" און איז מפרש: „והייתם לי סגולה"². דערנאָך שטעלט זיך רש"י אין צווייטן פסוק אויף די ווערטער „ולהיותך עם קדוש כאשר דבר" און איז מפרש: „והייתם³ לי קדושים"⁴.

דאַרף מען פאַרשטיין: אויב רש"י דאַרף ניט מעתיק זיין פון פסוק וואָס דער „דבר" איז (ווייל דאָס שטייט דאָך אין פסוק מפורש: „להיות לו לעם סגולה")⁵, נאָר – וואו געפינט מען דעם „דבר" פריער – פאַרוואָס איז ער עס מעתיק ביים צווייטן מאָל?⁶ און אויב ס'איז יע נויטיק צו מעתיק זיין אויך וואָס דער „דבר" איז – האָט ער דאָס געדאַרפט מעתיק זיין אויך ביים ערשטן מאָל?⁷

(1) כו, יח.

(2) יתרו יט, ה.

(3) קדושים כ, כו.

(4) כמה מפרשים מגיחים במכילתא (בא יב, כה) ובי"ש (שם רמז רז בתחלתו) ע"פ פרש"י כאן – ראה מכילתא הוצאת הארואיטק (וש"נ). ואכ"מ.
(5) בדפוס ראשון וכת"י רש"י (שתח"י) ליתא בפרש"י כו, יז הסיום „ומצאתי להם עד כו", והתיבות דפרש"י יז „להיות לו לעם סגולה" – נסמכים לריש ד"ה זה „כאשר דבר לך" ומתורץ הנ"ל*.

(6) וכ"ה גם בדפוס ראשון ושני, וכת"י רש"י (שתח"י).

(7) ואין לומר, עכ"פ בדוחק גדול – שהעתיק רש"י גם „ולהיותך עם קדוש" להקל על הלומד שידע איהו „כאשר דבר" מפרש, ולא נטעה שמפרש עוה"פ „כאשר דבר" שבפסוק שלפנ"ז –

שהרי מפירושו „והייתם לי קדושים", פשוט שקאי על „כאשר דבר" שבפסוק יט (נוסף ע"ז שלזה די שיעתיק רק תיבות ה' אלקיך שלפנ"ז).

ועד"ז מובן גם שדוחק לומר שהעתיק רש"י „ולהיותך עם קדוש" כיון שבפסוק זה ישנם ב' ענינים „ולתתך עליון גוי ולהיותך עם קדוש", ומעתיק „ולהיותך עם קדוש", להדגיש דתיבות „כאשר דבר" קאי רק על „ולהיותך עם קדוש" (משא"כ בפסוק יח שלפני כאשר דבר לך נאמר רק ענין אחד „להיות לו לעם סגולה"). שהרי זה מובן מפירושו „והייתם לי קדושים" (נוסף ע"ז שלזה די שיכתוב: „ולהיותך גוי כאשר דבר").

(8) שם יט, ו.

(9) אלשיך, ש"ך (עה"ת) וספורנו כאן. אוה"ח בסופו (פסוק יח). ועוד. וכ"ה במדרש הגדול כאן: היכן דבר, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש.

(10) ראה גם אלשיך. ספורנו. ועוד.

(* בדפוס שני הגירסא בפרש"י: „להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך והייתם לי סגולה ומצאתי להם עד כו".

ס'איז שווער צו פֿאַרענטפּערן אַז וויבאַלד אין דעם פּסוק (בפרשתנו) שטייט „ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך“, דעריבער ברענגט ער אַ פּסוק וואו עס איז אויך מפורש „והייתם לי קדושים“, משא"כ די אַנדערע פּסוקים הנ"ל וואו דער לשון איז „קדושים“ סתם, און ס'איז ניט מודגש אַז די קדושה איז „לי“ –

ווייל לפ"ז וואָלט רש"י געדאַרפט מעתיק זיין פון פּסוק דאָ אויך די ווער-טער „לה' אלקיך“.

וויבאַלד רש"י איז מעתיק בלויז „ולהיותך עם קדוש כאשר דבר“ (און לאַזט אויס די ווערטער „לה' אלקיך“) וועלכע שטייען צווישן זיי – און ער איז אפילו זיי ניט מרמז מיט „וגו" (13) – איז מוכח, אַז דער „כאשר דבר“ באַציט זיך צום „ולהיותך עם קדוש“ און איז דערביי ניט אויסן צו מדגיש זיין דעם פּרט פון „לה' אלקיך“.

ד. וי"ל הביאור בזה:

בהשקפה ראשונה איז דאָ אין פּסוק ניט גלאַט: „ולהיותך עם קדוש גו" איז בתוכנו די זעלבע זאך ווי „להיות לו לעם סגולה“, זיי זיינען מתאר ווי דער „עם ישראל“ איז אויסגעטיילט פון אַלע פעלקער: „עם סגולה“ – „עם קדוש“ –

האָבן זיי געדאַרפט שטיין צוזאַמען גלייך איינער נאָכן צווייטן¹⁴;

פון דעם וואָס „ולהיותך עם קדוש“ שטייט אין אַ צווייטן פּסוק, ובסימומו –

„להיות לו לעם סגולה ולתתך עליון על כל הגוים, ולהיותך עם קדוש“ זיינען בהתאם צו די דריי פּרטים אין דעם „דבר“ פון אויבערשטן דאַרטן בפ' יתרו: להיות לו לעם סגולה – והייתם לי סגולה מכל העמים; ולתתך עליון על כל הגוים – ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (שרים); און „ולהיותך עם קדוש“ – „וגוי קדוש“.

ג. לכאורה יש לומר, אַז דער טעם וואָס רש"י ברענגט ניט דעם פּסוק „וגוי קדוש“ אויף „ולהיותך עם קדוש גו“ כאשר דבר, איז ווייל דעמאָלט איז דאָך דאָס דער זעלבער „כאשר דבר“, און דער פּסוק וואָלט דאָ ביי „ולהיותך עם קדוש“ ניט געדאַרפט איבער'חזור'ן נאָכאַמאָל „כאשר דבר“.

ס'איז אָבער אַ דוחק, וויבאַלד ס'איז דאָ אַ הפסק, ולשמור כל מצותיו“.

ועוד – לויט דעם איז דער פּסוק דורש ביאור (און רש"י האָט עס געדאַרפט באַוואַרענען): פֿאַרוואָס מיינט דער פּסוק אַ צווייטן דיבור, און דערפֿאַר חזר'ט ער איבער נאָכאַמאָל „כאשר דבר“, און ניט דעם „גוי קדוש“ בפ' יתרו, וואָס קומט בהמשך צו „והייתם לי סגולה“?

אויך דאַרפן פֿאַרשטיין:

דער פּסוק וואָס רש"י ברענגט שטייט בסיומו פ' קדושים – און מען געפינט שוין פריער דעם לשון: „קדושים תהיו“ (בר"פ קדושים) און נאָך פריער „והתקדשתם והייתם קדושים“ (בס"פ שמיני¹¹). פֿאַר-וואָס ברענגט רש"י דעם שפּעטערדיקן פּסוק¹²?

13 בכמה דפוסים (חדשים) נתוספה תיבת „וגו“ לאחר „ולהיותך עם קדוש“. אבל ליתא בדפוסים הראשונים וכת"י רש"י (שתח"י).

14 ולהעיר מואתחנן (ז, ו) ראה (יד, ב) שבאים זה אחר זה: כי עם קדוש אתה .. לעם סגולה מכל העמים.

11 יא, מד.

12 בכמה כתי"י רש"י (שתח"י), והייתם קדושים. אבל בדפוסים ושאר כתי"י (שתח"י) הלשון „והייתם לי קדושים“.

פירוש „כאשר דבר לך“ מיינט ניט „אזוי ווי ער האָט גערעדט צו דיר“, צו אידן [ובפרט אַז לפי קען מען פרעגן: מאי קמ"ל? כל התורה איז געזאָגט געוואָרן צו אידן!]. נאָר „לצרכך ועליך“, „ווי ער האָט גערעדט וועגן דיר“ – אַ צוזאָג, אַ הבטחה פאַר דיר, „אויף דיר“.

און דאָס איז דער המשך הכתוב: „וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה“, וואָס מיינט אַז „הוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה“¹⁹, איז דער אויפטו געווען „כאשר דבר לך“ – ווי דער אויבערשטער האָט דאָס מבטיח גע-ווען, געזאָגט וועגן אידן²⁰.

און דעריבער איז רש"י מפרש אַז „כאשר דבר לך“ מיינט דער דיבור „והייתם לי סגולה“, וואָס דאָרטן איז געווען דער „דבר“, וועגן אידן²¹.

אין צווייטן פסוק „ולהיותך עם קדוש ג' כאשר דבר“ וואָס שטייט ניט „לך“, איז מובן, אַז „כאשר דבר“ מיינט ניט דעם דיבור פון דעם אויבערשטן וועגן אידן, אַ הבטחה וועגן דעם וואָס וועט זיין מיט דיר, נאָר כפשוטו, ווי ער האָט

נאָכדעם ווי ער איז מפסיק מיט „ולשמור כל מצותיו“, וואָס רעדט וועגן דער פעולה פון אידן מפני הציווי¹⁵ (און ניט אַן ענין של תואר וועלה ביחס צו כל הגוים)¹⁶, איז מובן אַז „עם סגולה“ און „עם קדוש“ דאָ – זיינען צוויי גאָר באַ-זונדערע ענינים;

ובמילא קען מען ניט לערנען אַז „ולהיותך עם קדוש ג' כאשר דבר“ מיינט דעם „גוי קדוש“ וואָס שטייט בפ' יתרו, וואָרום דאָרטן איז דאָס אַן ענין וואָס קומט בהמשך ותוכן אחד מיט „והייתם לי סגולה מכל העמים“.

ה. אין וואָס באַשטייט דער חילוק צווישן „ולהיותך עם קדוש“ און „והייתם לי סגולה מכל העמים“ – נעמט עס רש"י אַרויס פון דעם וואָס איז ערשטן פסוק שטייט „כאשר דבר לך“, און באַ „ולהיותך עם קדוש“ שטייט „כאשר דבר“ (בלי דעם וואָרט „לך“).

די הסברה בזה: רש"י האָט שוין מפרש געווען פריער אין פ' ויצא¹⁷: „דברתי לך – לצרכך ועליך מה שהבטחתי לאברהם על זרעו לך הבטחתי וכו' וכן כל לי ולך ולו ולהם הסמוכים אצל דבור משמשים לשון ע"ל¹⁸“.

דערפון איז מובן בנדו"ד, אַז דער

(15) ראה רמב"ן עה"פ. ספורנו. אוה"ח. ועוד. וגם, „ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה“ אין זה תואר ומעלה של ישראל גופא כעם סגולה ועם קדוש.

(17) כח, טו.

(18) ולפנ"ז בפ' ח"ש (כד, ז): ואשר דבר לי, לצרכי כמו אשר דבר עלי וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור מפורשים בלשון על. ע"ש. וכ"כ בשמות (ד, טז): ודבר הוא לך, בשבילך ידבר אל העם, וזה וכיחא על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדבור שמוכס לשון על הם. וכן בפ' רש"י קרח יז, ה.

(19) לשון רש"י עה"פ כו, יז.

(20) ומ"ש הרא"ם (ח"ש שם) שבכ"מ (שמהן מקשה הרמב"ן שם על פרש"י) שנאמר ל' לך ב„דבר“ שצ"ל פ' לך (לא עליך), „פירושים מלשון אמירה“ – ה"ז היפך פשטות לשון רש"י בכל מקומות הנ"ל „וכן כל לי וְלָד כו' הסמוכים אצל דבור כו'“ (וראה באר יצחק ח"ש שם. ועוד).

(21) והא דלא כתב רש"י הלשון „והיכן דבר“ כמ"ש בכ"מ (ואתחנן ו, יט. עקב יא, כה. ראה טו, ו. ועוד) – וכלשון המכילתא ויל"ש בא שם – י"ל שכתב כן רק כאשר המקום בו דבר (לראשונה) אינו בדיק כהלשון שאומר „כאשר דבר“, או כשהדבור ה' אח"כ (ככפ' ראה שם). ועוד י"ל.

(* כ"ה ברוב הדפוסים וכת"י רש"י (שתח"י). ובדפוס ראשון דרש"י אי' „והיכן דבר“.

1. עס איז אָבער די שאלה, כנ"ל: אַ ציווי אויף קדושה געפינט מען שוין פריער, "קדושים תהיו" און נאָך פריער, "והתקדשתם והייתם קדושים"?

דעריבער איז רש"י מעתיק בפירוש (ניט – מרמז דורך, "גו") פון פסוק אויך, "וזהויתך) עם קדושים": די פסוקים דאָ זיינען אויסן אַרויסצוברענגען די אויס-געטיילטקייט פון אידן אַלס "עם", ווי התחלת הכתוב שלפנ"ו, "וה' האמירך היום" (והוא הפרישך אליו מעמי הארץ") להיות לו לעם סגולה". און אויך דער ציווי אויף קדושה בפרשתנו איז ניט אויף יעדער אידן אַלס יחיד, נאָר אויף דעם גאַנצן עם, זיי זאָלן זיין אַן "עם קדוש".

און דעריבער איז אויף דעם מתאים זאָגן אַז דאָס איז דער דבור, "והייתם לי קדושים" פון ס"פ קדושים, וואָס דאַרטן איז דער ציווי (אויך) אויף אַזאָ קדושה וואָס טיילט זיי אָפּ אַלס אַן עם פון אַלע אומות, ווי דער פסוק איז ממשיך, "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי".

משא"כ דער פסוק בס"פ שמיני, "והתקדשתם והייתם קדושים"²⁴, ועד"ז "קדושים תהיו" בר"פ קדושים, וואָס דאַרטן איז ניט מודגש אַז דאָס זיינען ציוויים אויף דער קדושה פון כלל עם ישראל והבדלתם פון אַלע אומות, נאָר ציוויים צו יעדער אידן אַלס יחיד, אַזוי ווי די אַנדערע ציווי תורה.

2. מען דאַרף נאָך אָבער פאַרשטיין (בפנימיות הענינים): אין הכי נמי אַז

24) נוסף לזה דע"פ פרש"י שם, והייתם קדושים לפי שאני אקדש אתכם למעלה ולעולם הבא" שמע קצת ד, והייתם קדושים" אינו ציווי על פעולת ישראל.

(גערעדט און) אָנגעזאָגט (ובמילא – צו אידן)²², וואָס דאָס מיינט אַ ציווי אויף אַ פעולה פון אידן.

ולכן איז פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס מיינט ניט דעם דיבור, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", וואָס איז אַזוי ווי דער דיבור, "והייתם לי סגולה" – "לצרכך ועליך", אַ דיבור פון אויבערשטן וועגן (זיין פעולה מיט) אידן^{22*}; נאָר אַ דיבור פון דעם אויבערשטן'ס אַ ציווי אויף "להיותך עם קדוש".

דעריבער זאָגט רש"י אַז דאָס מיינט דעם פסוק, "והייתם לי קדושים", וואָס דאָס איז דעם אויבערשטן'ס אַ ציווי אַז אידן זאָלן זיין קדושים²³.

ומהאי טעמא איז רש"י מעתיק דאָ אויך התחלת הלשון, "וזהויתך) עם קדוש" – ניט ווי עם שטייט פריער, "להיות לו לעם סגולה" – ווייל אויך פון דעם שינוי הלשון (להיותך – צו דין זיין, מיט אַ הדגשה אויף דער קדושה מצד די אידן) פאַרשטייט מען אַז דאָס זיין אַן עם קדוש איז ניט דוקא אַ פעולה מצד דעם אויבערשטן (ווי אין פריערדיקן פסוק), נאָר דער תוכן פון די אידן'ס פעולה מפני הציווי.

22) ואף את"ל כפי המובן ממפרשים הנ"ל לפרש"י, שבכלל, "אין בתנאי המדבר שיהי' לו מקבל זולתו כמו האומר" (ל' הרא"ם שם), ולפי' אין נפק"מ אם נאמר ל' "לו לך" או לא – שאני בנדודי, שמושגה בפסוק א' לגבי פסוק שלפנ"ו (משמיט "לך") יל"פ, "כאשר דבר" קרוב ללשון "ציהו". ולהעיר שבכלל אמירה היא רכה ל' תחנונים ודיבור בכל מקום ל' קשה (פרש"י בהעלותך יב, א. וראה פרש"י יתרו יט, ג).

22*) אלא שביתרו שם מקדים הסיבה, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי" להבטחת ה', והייתם לי סגולה גו".

23) להעיר מבעה"ט כאן סוף פסוק יט.

הפטורה²⁸ ווערן אַרויסגעבראַכט באַר־
כות די יעודים פון לעת־ל – „והלכו
גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך . . . בניך
מרחוק יבאו ובנתיך על צד תאמנה וגו׳״
ועוד – אַז די אומות העולם וועלן באַד־
נען און טאַן אַלץ לטובתם פון די אידן,
ביז, ווי ער פירט אויס אין פסוק, אַז
„הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו
והגוים חרב יחרבו״²⁹.

דאַרף מען פאַרשטיין: בשלמא בנוגע
די שבע מצות בני נח, וואָס גוים זיינען
אויף זיי נצטווה געוואָרן און זיינען זיי
ניט מקיים, קומט זיי דערפאַר דער עונש
מיתה³⁰; מען געפינט אָבער ניט לכאורה
קיין חיוב וציווי אַז גוים דאַרפן באַדינען
די אידן, ובפרט אַז פאַר ניט מקיים
זיין דאָס זאָל זיי קומען דער עונש –
„יאבדו״, „יחרבו״.

ת. דער ביאור בזהף מ'האַט גערעדט
כמה פעמים³¹, אַז די גאַנצע בריאה,
אויך אומות העולם, זיינען ניט קיין
תכלית ומציאות פאַר זיך, נאָר בלויז אַלט
אמצעי צוליב אידן, כמחזו³² „בראשית
– בשביל ישראל שנקראו ראשית״, וואָס
זיי זיינען די מטרה ותכלית פון בריאת
העולם ומלואה, און לעת־ל, ווען עס
וועט נתגלה ווערן די אמיתית המציאות
פון יעדן נברא, וועט זיך דעמאָלט
אויספירן און אָנזען בגלוי דער תכלית
צוליב וועלכן די וועלט, כולל אומות
העולם, זיינען באַשאַפן געוואָרן –
בשביל ישראל.

(28) ישעי' ס, ג-ד.

(29) שם, יב.

(30) ראה סנהדרין נח, ב. רמב"ם הל' מלכים
ספ"ט. רמב"ן עה"ת וישלח לד, יג.

(31) ראה לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ו ע'
150. ועוד.

(32) פרש"י ר"פ בראשית. וראה ויק"ר פל"ו, ד.

„ולהיותך עם קדוש״ איז בנוגע דער
קדושה וועלכע איז דער תוכן פון אידן'ס
פעולה, מפני הציווי, ניט ווי „להיות לו
לעם סגולה״ וואָס ווערט אויפגעטאַן
דורך דעם אויבערשטן, וואָס איז אָבער
די שייכות פון „ולהיותך עם קדוש״ צום
ענין פון „ולתתך עליון על כל הגוים״
וואָס איז אין זעלבן פסוק בהתחלתו?

ולכאורה איז „ולהיותך עם קדוש״
מער שייך צו „ולשמור כל מצותיו״ (וואָס
שטייט גאָר אין פרינדיקן פסוק) היות
אַז דאָרט רעדט זיך וועגן דער מעלה
פון אידן אין זייער אויספירן²⁵ די ציוויים
„לשמור כל מצותיו״, בעת אַז „ולתתך
עליון וגו״ איז אַ חשיבות ומעלה וואָס
ווערט געגעבן פון דעם אויבערשטן
(בדומה צו „להיות לו לעם סגולה״)²⁶.

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים
דאָס וואָס אין דער היינטיקער²⁷

(25) או שהובדלו בזה שצטוו „לשמור כל
מצותיו״ (ראה רמב"ן, ספורנו ואוה"ח).

(26) בראב"ע כאן, ש, ולתתך עליון, „זה הוא
שכר האמיר״, והוא לפי פירוש רבי יהודה הלוי
שהביא בפסוק שלפנ"ז דהאמת והאמירך מגזרת
ויאמר, ולכן בשכר זה שישאל אומרים להיות לו
לעם סגולה ולשמור כל מצותיו בא השכר בפסוק
יט, ולתתך עליון. ולפירושו נמצא לכאורה, דגם
„ולהיותך עם קדוש״ הוא שכר האמירה.

אבל לפרש"י שהוא לשון הפרשה והבדלה, בב'
הפסוקים מדובר במעלת ישראל בזה שהפרישם
מעמי הארץ, אלא שמפרט בזה כמה פרטים.

(27) דהפטורה הוא „מעניינה של פרשה״
(טושו"ע (דאדה"ז) או"ח ר"ס רפד). ואף שזהו
דוקא „מבראשית עד י"ז בתמוז (שאז) מפטירין
מענין הפרשיות דומה בדומה ומשם ואילך לפי
הזמן ולפי המאורע כו״ (טואו"ח סתכ"ח קרוב
לטופו מפטיקתא. ועד"ז בשו"ע ורמ"א שם ס"ח.
וראה תוס' מגילה לא, ריש ע"ב. רמב"ם הל'
תפלה פי"ג הי"ט) – כבר נתברר כמ"פ, דמכיון
שכל עניני התורה הם בתכלית הדייק, מובן שהם
שייכים גם להפרשיות (ראה לקו"ש ח"ט ע' 61.
ושם גם הרמז בלשון הטור סתכ"ח שם).

ותכלית איז אין זייער מציאות עצמה, זיי זיינען ניט ווי אן אמצעי צו א צווייטער מציאות, וכדלקמן.

ט. דער ביאור בזה: דער טייטש פון „וה' האמירך היום) להיות לו לעם סגולה“ איז (ווי רש"י טייטשט אויף „והייתם לי סגולה“³⁴, וואָס ער ברענגט דאָ), „אוצר חביב כמו וסגולת מלכים“³⁵ כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות” –

און וויבאלד אַז דאָס איז אַ משל וואָס תורה גיט אויף אידן איז מובן, אַז ער איז בתכלית הדיוק.

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס איז די תועלת פון די „כלי יקר ואבנים טובות“ בשעת „גונזים אותם“, זיי זיינען באַ-האַלטן און פאַרבאָרגן?

ווען מען נעמט, לדוגמא, אבנים טובות און מ'איז זיי קובע אין דעם טבעת המלך אָדער אין כתר המלך, גיבן זיי צו, כמובן, אין דעם הוד והדרת המלך³⁶; משא"כ ווען זיי זיינען באַהאַלטן, אוצר גנוז פון עיני רואים – טוען זיי לכאורה גאַרניט אויף, קיינער האָט ניט קיין תועלת והנאה פון זייער טייערקייט און פון זייער יופי.

נאָר ווען מ'נעמט זיי אַרויס פון אוצר גנוז – צוליבן צורך גדול פון ניצוח המלחמה, ווי דער רבי זאָגט אין דעם המשך ההילולא³⁷, אַז צוליב ניצוח

דעריבער איז דאָס מכריח, אַז „הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך“, אַז די וואָס פירן ניט דורך מטרת בריאתם (אַלס אַן אמצעי) – „יאבדו“, זיי פאַרלירן זייער מציאות בדרך ממילא.

[ווי"ל אַז דאָס איז דער טעם פאַרוואָס אַ בן נח קומט מיתה פאַר עובר זיין אויף יעדער איינער פון די ז' מצות ב"נ – ניט ווי די עונשים וואָס זיינען ביי אידן וועלכע זיינען פאַרשידן לויט דער פאַרשידנקייט פון די מצות: די ז' מצות פון בני נח איז ענינם – סיבת מציאות פון ב"נ, וכ"ז – בשביל ישראל ובשביל בתורה; און בשעת זיי פירן ניט דורך כוונת בריאתם, פאַרלירן זיי בדרך ממילא די סיבה און דעם יסוד פון זייער קיום³¹].

און דאָס איז דער פירוש פנימי פון „ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה“, ווי עס שטייט אין ש"ך על התורה: „כאילו לא עשאוּם אלא בשבילך כמו שאמר בן עזאי לא נבראו כולם אלא לשמשני כו“³³.

ד. ה. אַז דער ענין פון „ולתתך עליון על כל הגוים“ איז דער אויספירן בפועל די מטרה פון זייער באַשאַפן ווערן, וואָס דאָס איז אַ מעין פונעם גילוי דלעתיד, כנ"ל.

עפ"ז קומט אויס, אַז דער תוכן פון די צוויי פסוקים הנ"ל בפרשתנו ברענגט אַרויס דעם יתרון ומעלה אין דער מציאות פון אידן לגבי דער מציאות פון אומות העולם – „והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה“, אַז די אידן זיינען אויסגעטיילט פון די „עמי הארץ“ דערמיט וואָס זייער מטרה

(33) במשנה וברייתא בסוף קידושין לפנינו „והלא (והם) לא נבראו אלא לשמשני“. והוא מאמר ר"ש בן אלעזר. וכ"ה ביל"ש ירמי' רמז רעו.

(34) בפ' יתרו שם.

(35) קהלת ב, ח.

(36) להעיר מהל' במשל אדה"ז (התמים ח"ב ע' מט [עב]) באבן יקרה שהיתה (רק) בכתר המלך (שלא נמצא אפילו באוצר המלך) ש, היא נזר העטרה המכתירה.

(37) באתי לגני השי"ת פ"א. וראה שם פי"ז. פי"ט.

וואָס דאָס איז מוסיף אין זיין אמת/דיקע רוממות (התנשאות עצמית).⁴¹

און דאָס איז אויך וואָס אידן זיינען „לי סגולה” – אַן „אוצר חביב”⁴²: די עצם מציאות פון אַ אידן איז העכער אפילו פון דעם וואָס דורך זיי ווערט נתגלה מלכותו ית' בעולם (דורך עבודתם בתומ"צ), זייער תכלית איז – דער עצם פאַראַנענקייט זייערע⁴³; אידן זיינען איין זאך, כביכול, מיט עצמותו ומהותו ית', און דער אוי-בערשטער איז זיך „משתעשע” מיט אידן (ווי אַ מלך וואָס האָט תענוג פון זיינע אוצרות הגנוזים און נאָך מער).

קומט אויס, אַז דער חילוק פון אידן און אַנדערע אומות איז אין זייער עצם בריאה (באַשאַף): די מציאות פון אומות העולם איז ניט צוליב זיי אַליין, נאָר צוליב (אַ צווייטער זאך – צו) אויספירן דעם תפקיד וואָס איז זיי צוגעטיילט געוואָרן; משא"כ אידן, איז דער תכלית פון זייער באַשאַף אין זייער עצם פאַראַנענקייט⁴⁴ (נאָך איידער זיי פירן

המנגד איז דער מלך „מבזבז כל סגולות האוצרות זהו יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה” – איז דאָ אַ תועלת פון זיי

און אויך דעמאָלט ווערט עס אָנגע-רופן „בזבז”, מ'איז זיי מבזבז צוליב נצחון המלחמה ניט אַ רגיל'דיקער נוצען זיי, נאָר אַ יוצא מן הכלל לגמרי.

יוד'. די הסברה בזה: דאָס וואָס די אוצרות בלייבן גנוז, כמוס וחתום מעין כל רואה – איז ווייל די אוצרות זיינען נוגע (ובערך פון) דעם מלך אַליין, אין זיין עצם מציאות ווי ער איז פאַר זיך.

עס זיינען פאַראַן אוצרות המלך וואָס תפקידם איז, אַז מיט זיי ווערן דורכגע-פירט עניני המלכות – דורך אויסגעבן זיי אויף צרכי המדינה וכיו"ב³⁸, אָדער דאָס וואָס מ'איז זיי קובע אין כתר המלך (וכיו"ב) כדי צו מוסיף זיין אין הוד והדרת המלך, וואָס דאָס איז אַן ענין עיקרי אין הנהגת המלכות – „מלך ביפיו תחינה עיניך”³⁹.

אַבער די אוצרות הגנוזים של המלך, איז (ניט כדי צו דורכפירן אַן ענין של מלוכה, נאָר עס איז) פאַרבונדן מיט דעם מלך אַליין. זיין עצם מציאות אַלט מלך איז פאַרבונדן דערמיט וואָס ער האָט אוצרות גנוזים פון אבנים טובות ומרגליות מיט וועלכע ער איז זיך משתעשע און האָט דערפון תענוג⁴⁰.

38 ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ד.

39 ישעי' לג, יז. רמב"ם שם פ"ב ה"ה.

40 וצע"ק ברמב"ם פ"ג שם: ולא ירבה לו כסף וזהב להניח בגזויו ולהתגאות בו או להתנאות בו כו' ואם הרבה לוקח. ואולי י"ל שלכן הוסיף הרמב"ם „להתגאות בו או להתנאות בו”, שהאיסור הוא שאי"ז ענין בשביל שלימות המלוכה והרוממות שלו, כ"א להתגאות (או „להתנאות בו”) כלפי העם.

ולהעיר מר"ן סנהדרין כא, ב: „דמאי דאסר רחמנא על המלך שלא ירבה לו כסף וזהב היינו שלא יבקש חס גדול כדי להתעשר אלא כדי הוצאות שבר חיילותיו אבל אם הקנה לו מן השמים ממון הרבה לא קאי בלאו”.

41 ראה המשך תער"ב בתחלתו (ספ"א).

42 להעיר מאוה"ת יתרו (ע' תתד ואילך). ד"ה ואתם תהיו לי תר"ם – בביאור ג' הענינים דבפסוקים שם. ושם (ע' תתז) ד, סגולה, „זהו מעלתה מצד מהותה ועצמותה כו'”, הוא מצד נשי" בעצמן" (סד"ה ואתם תהיו לי שם). וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 21 ואילך. ואכ"מ.

43 ראה המשך תרס"ו ע' תע ואילך. סה"מ תשי"א ס"ע 109 ואילך – בביאור החילוק בין נשמות ומלאכים. ובסה"מ תשי"א שם (ע' 110) „דבעצם ענין ירידת הנשמות והיותן למטה הנה מאיר אור פנימי בעולם”.

44 ואי"ז סתירה לזה דאני נבראתי לשמש את קוני (משנה סוף קידושין). כי אמתית מציאות בני" היא למעלה מעולם הבריאה „נבראתי”) ואפילו דעולם האצילות (קוני”) ואדרכא בני ממלך (כנוגע

דורך תפקידם בעולם)⁴⁵.

שתמליכוני עליכם⁴⁹, און „וה' האמירך היום" איז דאָס וואָס דער אויבערשטער נעמט אָן די הכתרה פון אידן⁵⁰, וואָס דאָס ווערט נמשך און אויפגעטאָן אין דער בריאה וסדר השתלשלות, ע"ד ווי בתחלת הבריאה וואָס „במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים"⁵¹.

ולכאורה, פון דעם גופא וואָס אידן זיינען ממליך דעם אויבערשטן איז מובן אַז זיי זיינען דאָ איידער זיי זיינען אים ממליך; ועד"ז בתחלת הבריאה: פון דעם וואָס מ'זאָגט „במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים" איז מובן אַז זיי זיינען דאָ פאַר דער המלכה – אין וואָס באַשטייט דאָן זייער תפקיד?

דאָס איז דער פירוש פון „עם סגולה" – אַן „אוצר חביב" וואָס מ'איז גונן; ד. ה. אַז די אמת'ע מציאות פון אידן איז דאָס וואָס זיי זיינען „נעלמה מעין כל חי" און „שעשועים לפניו", ווי זיי זיינען איין זאָך כביכול מיט עצמותו ית' – און זיינען בדוגמת עצמותו ומהותו ית', וואָס אויף אים איז דאָך ניט שייך צו זאָגן אַז ער איז ח"ו צוליב וועלכן ס'איז ענין.

און ווי דער מגיד⁵² זאָגט אָף „אף קודם שנבראו ישראל ה' נחקק צורתם במחשבה, כמ"ש רז"ל⁵³ ישראל עלו במחשבה".

יב. און דאָס איז דער חילוק צווישן די צוויי פסוקים „וה' האמירך גו' להיות לו לעם סגולה גו'" און „ולתתך עליון גו":

(49) ר"ה טז, א. לד, ב.
 (50) ראה אוה"ת פרשתנו שם. שם ס"ע תרנט ואילך. ס"ע תרעה ואילך.
 (51) כן הובא בכמה מקומות. וראה ב"ר פ"ה, ז. רות רבה פ"ב, ג.
 (52) או"ת ב, ג. וראה המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקב ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 487.
 (53) ב"ר בתחלתה.

און דאָס מיינט „וה' האמירך היום – הפרישך אליו מעמי הארץ – להיות לו לעם סגולה" אַז אידן זיינען אינגאַנצן אויסגעטיילט פון עמי הארץ⁴⁶, ווייל זיי זיינען אַן „עם סגולה", אַן „אוצר חביב" כנ"ל.

יא. דערמיט וועט מען אויך פאַרשטיין די שייכות פון די פסוקים צו ראש השנה [וכידוע⁴⁷ אַז „את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום" מיינט דעם טאָג פון ר"ה]: „את ה' האמרת היום" איז דאָס וואָס אידן זיינען ממליך⁴⁸ דעם אויבערשטן ברה" – „אמרו לפני .. מלכיות כדי

להתהוות אבי"ע) בנשמותיהן של צדיקים, אלא שבנידחתה לבריאה (אתה בראת) – ה"ז לשמש את קוני. ועד"ז הוא בברה"ע שהוא מפני שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים ולמטה מזה – בכל עולם לפי דרגתו (ראה המשך תרס"ו ע' תמו). אבל גם בהיות בני"ע בעוה"ז הגשמי יש בכאור"א עצם נשמתו (נשמה שנתת ב").

– וראה לקו"ש ח"ה ע' 246. ח"ו ע' 236 ובערות שם. – והל' שם צריך תיקון. ואכ"מ. (45) וגם השלמת הכוונה דדירה בתחתונים שע"י נשמות ישראל, אין זה שתפקידם הוא לפעול דבר שמחוץ להם, כי זה „שתכלית הבריאה ה' בשביל להיות לו ית' דירה בתחתונים (ו)היינו לשכון שכונתו בישראל" תו"א עו, ד. וראה המשך תרס"ו ס"ע תסח ואילך. ועוד, והיינו שיתגלה גם במציאותם למטה שרשם בעצמותו, ישראל וקוב"ה כולא חד (ראה לקו"ש חט"ז ע' 477 ואילך. וש"ג).

(46) ומ"ש רש"י „מעמי הארץ" (דמשמע מזה שיש איזו שייכות ביניהם. וראה לקו"ש ח"ט ע' 169) – היינו כמו שפירש רש"י לעיל בפ' יתרו שם עה"פ „והייתם לי סגולה מכל העמים", דוהו רק כדי ש"תהא חבתכם נכרת", אבל (אין להם שום חשיבות וערך לבני"ע כ'), הם בעיני ולפני לכו"ם". (47) אוה"ת פרשתנו ע' תתרט. בהוספות (לאחרי פ' ברכה) ס"ע א'תתקטז ואילך. ועוד. וראה לקמן ע' 191.

(48) ראה תרגום ירושלמי כאן פסוק יח: ומימרא דה' אמליך עליכון כו' (הובא בפ' בעלי התוס' כאן. ועוד).

וואָס דאָס איז אַזאַ יתרון ומעלה פון אידן וועלכע איז בערך אַז גוים זאָלן קענען משיג זיין און דערהערן ווי עס ישראל איז „עליון על כל הגוים“, וואָס דערפאַר זיינען זיי מהלל ומשבח די אידן (זיי זיינען, ווי דער פסוק איז מסיים, „לתהלה ולשם ולתפארת“)⁵⁵.

און דאָס דריקט זיך אויס בגלוי דורך „ולהיותך עם קדוש לה“ א כאשר דבר – „והייתם לי קדושים“, אַז אויך אין ענינים גשמיים פון אידן, אין וועלכע זיי זיינען בחיצוניות גלייך צו אה“ע⁵⁶, זיינען זיי באמת אַן עם קדוש לה“א, ווי ס’איז מודגש אין דעם המשך הכתוב וואָס רש”י ברענגט דאָ אַראָפּ „(והייתם לי קדושים גו)“ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי“.

און דאָס ווערט נאָכמער אַרויסגע-בראַכט אין פירוש רש”י דאָרטן: „מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר כו’ אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי תל ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים“ ד. ה. אַ איד האָט כאילו די זעלבע אפשריות ווי אַ ניט-איד⁵⁷, און אעפ”כ איז ער פורש ומקבל עליו עול מלכות שמים.

יג. פון כהנ”ל קען מען אַרויסנעמען אַ הוראה מיוחדת אין גודל הזהירות והזריזות פון אהבת ישראל און אויף וויפל מ’דאַרף זיין איבערגעגעבן

אין דעם ערשטן פסוק רעדט זיך וועגן דער מעלה פון אידן מיט וועלכער זיי זיינען אינגאַנצן אַרויסגעטיילט פון אומות העולם: „לעם סגולה“ – „אוצר חביב“, אַז אידן זיינען „גנוז“ בעצמותו ית, זיי זיינען כולא חד מיט קוב”ה.

און מצד דעם קומט אַרויס, אַז זייער עבודה איז אין אַן אופן פון „ולשמור כל מצותיו“: דאָס וואָס אידן היטן תרי”ג מצות – ניט נאָר ז’ מצות ווי בני נח – איז ניט נאָר אַ חילוק אין כמות, אַז אידן פירן דורך מער מצות (ותפקידים) ווי ב”נ, נאָר דאָס איז אַן אַנדער איכות אין „ולשמור“:

ביי אומות העולם, וועלכע זיינען באַ-שאַפן געוואָרן צוליב אַ תפקיד, איז זייער שמירת המצות מיט אַ מדידה והגבלה – וויפל ציווים (ותפקידים) זיי איז מלכ-תחילה צוגעטיילט געוואָרן;

ביי אידן אָבער, וואָס זיי זיינען איין זאָך כביכול, מיט עצמותו ומהותו ית’ (כנ”ל), איז ביי זיי דער ענין פון „ולשמור כל מצותיו“ – אַן קיין מדידה והגבלה; וויבאַלד אַז „הוא ורצונו אחד“⁵⁴, איז וואָס פאַר אַ מצוה (ורצון) עס זאָל נאָר זיין, איז אידן, וועלכע זיינען איין זאָך מיט עצמות, זיינען מסור ונתון אויף דורכצופירן דעם רצון.

און אין צווייטן פסוק – „ולתתך עליון גו“ – ברענגט זיך אַרויס די מעלה פון אידן אויך ווי זיי (ווערן נבדל ממקורם און) קומען אַראָפּ למטה אין וועלט, אַז אויך דעמאָלט זיינען זיי „עליון על כל הגוים“: זיי זיינען דער תכלית פון דער גאַנצער בריאה, און אַלע נבראים (כולל „כל הגוים“) זיינען צוליב זיי, כנ”ל.

55) ראה ש”ך עה”ת כאן: לתהלה שיהללום כל גוים כמו שהם מהללים להקב”ה . . וכן יהיו לשם שיכירו כולם ששם יהודי הוא שמו של הקב”ה כו’.

56) ראה תניא פמ”ט (סט טע”ב ואילך).

57) ראה תניא רפ”ח.

54) דכל המצות מתייחסים אל העצמות – ראה בארוכה ס’ השיחות תורת שלום ס”ע 190 ואילך.

פון שנה זו) אין דער וואָך פון פ' תבא, וואָס פון די יסודות העיקריים פון תורת החסידות פון בעש"ט און אַלטן רבי'ן איז – אהבת ישראל⁶⁴,

האָט מען אַ באַזונדערע נתינת כח צו פועל'ן אויף אַ אידן, יעדער אידן, אַ זיין מעלה עצמית פון „וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה“ זאָל ביי אים נתגלה ווערן אין דעם אופן פון „לשמור כל מצותיו“ בפועל; און אויך אַרויס-ברענגען ביי אים בגילוי דעם ענין פון „ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה“ ביז „ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך“, צו זיין לגמרי העכער און מובדל פון יעדן ענין פון גויאישקייט, כולל דעם „גוי אשר בקרבך“⁶⁵;

און דורך דעם טוט מען אויף ביתר שאת דעם ענין פון „תמליכוני עליכם, אַז עס ווערט ניכר לעין כל ווי „ה' אלקי ישראל מלך“, אַז אויך גוים זען אַז אידן זיינען אַן עם סגולה,

און פון דעם – צום קיום היעוד אין נבואת ישעי' בהפטורת פרשתנו, ביז צום סיום: „אני ה' בעתה אחישנה“ – במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ תבוא תש"ו)

צו טאָן מיט אַ צווייטן אידן – וואָרום אָט די מעלה פון „להיות לו לעם סגולה“ איז דאָ באַ יעדער אידן.

אין וועלכן מצב אַ איד געפינט זיך בכחותיו הגלויים, איז ער אַלעמאָל מצד עצם מציאותו לגמרי מופרש מעמי הארץ, זייענדיק „נצר מטעי מעשה ידי להתפאר“ פון דעם אויבערשטן (ווי מזאָגט בסיום ההפטורה⁶⁸);

וואָס דערפאַר איז יעדער איד אַ מציאות נצחית (כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב⁶⁹) און אַ מציאות פון „(עלה במחשבה“ וואָס איז לעצמו (ניט ווי כל הבריאה⁶⁰ וואָס בדבר ה' שמים נעשו⁶¹, וואָס ענין הדיבור איז בשביל הזולת)⁶²; נאָר מען דאַרף די מעלה עצמית אַרויס-ברענגען מן ההעלם אל הגילוי.

ובפרט אין דער וואָך ווען מ'לייענט בתורה פ' תבא און די הפטורה הנ"ל, ובמיוחד ווען דער טאָג פון ח' אלול – דער יום הולדת פון די „שני המאורות הגדולים“⁶³, פון דעם בעש"ט און דעם אַלטן רבי'ן – פאַלט אויס (ווי די קביעות

58) ישעי' שם, כא.

59) סנהדרין ר"פ חלק.

60) ראה נתיא רפ"ב. אגה"ת פ"ד. ובכ"מ.

61) תהלים לג, ו.

62) וראה המשך תרס"ו – ד"ה בשעה

שהקדימו תרס"ז ואילך.

63) לשון כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (ס')

השיחות תש"ג ע' 141).

64) ראה לקו"ש ח"ט ע' 156 ואילך (ושם, שזהו תוכן התחלת סדרה זו – מצות ביכורים). קונטרס אהבת ישראל.

65) לקו"ת פרשתנו מב, ב.

